

اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان کرمان

سیمای منابع طبیعی شهرستان کرمان

شهرستان کرمان با مساحتی در حدود ۴/۶ میلیون هکتار دارای اقلیمهای متنوعی از آب و هوای کویری ، بیابانی ، استپی تا کوهپایه ای و کوهستانی است و از ویژگیهای مهم اقلیمی شهرستان وجود دو نوع آب و هوای معتدل کوهستانی و بیابانی گرمسیری در فاصله نزدیک است این ویژگی موجب تنوعی چشمگیر در پوشش گیاهی و زیست محیطی گردیده به عنوان مثال منطقه سیرچ که یک عرصه کوهستانی ، با آب و هوای بسیار معتدل و خنک می باشد در فاصله اندکی از منطقه شهداد که یک عرصه بیابانی و گرم است واقع میگردد و طبق اظهار نظر کارشناسان دارای یکی از گرمترین بیابانهای دنیا می باشد

از کل مساحت شهرستان کرمان ۴/۳ میلیون آن را منابع طبیعی تجدید شونده (بیش از ۹۵٪) در بر می گیرد که شامل:

1- جنگل

بر اساس آمار و اطلاعات موجود، سطح جنگل‌های شهرستان ۳۳۰۸۱ هکتار می باشد. بخش عمده ای از این جنگل ها بصورت جنگل های تنک و مخروطیه می باشند که شامل ۳۰۰۰۰ هکتار جنگلهای مخروطیه و ۳۰۸۱ هکتار جنگلهای تنک است که نقش عمده ای در حفاظت آب و خاک و تعادل زیست محیطی در بردارد . به منظور افزایش سرانه پوشش گیاهی (درختی) سطح شهرستان و سایر شهرستانها پروژه های فضای سبز کمربندی جنوب غربی شهر و تولید نهال گونه های غیر مثمر در ایستگاه تولید نهال اجرا گردیده است

1-1- پروژه فضای سبز کمربندی جنوب غربی شهر کرمان

پروژه فضای سبز کمربندی جنوب غربی شهر کرمان به منظور افزایش سرانه پوشش گیاهی ، ایجاد منظر مناسب ، زیباسازی جاده کمربندی ، توسعه فضای سبز ، اشاعه فرهنگ درختکاری و ایجاد مکان تفرجگاهی و گردشگری در سال ۱۳۸۸ در سه قطعه به طول ۴۵ کیلومتر ایجاد گردیده است ، در این پروژه بیش از ۱۲۰ هزار اصله نهال از انواع گونه های غیر مثمر شامل کاج ، سرو ، زیتون تلخ ، طاووسی و زرشک کشت گردیده است که توسط سه حلقه چاه با سیستم آبیاری تحت فشار به صورت قطره ای آبیاری میگردند.

1-2- تولید نهال گونه های غیر مثمر در خزانه بخش جنگل ایستگاه تولید بذر و نهال گیاهان مرتعی

جاده جویبار

به منظور اشاعه فرهنگ درختکاری و تامین نهال ادارات تابع و سایر ارگانها ، موسسات دولتی و غیر دولتی و سایر عموم مردم برای کشت و توسعه فضای سبز در فصل مناسب به خصوص روز درختکاری و هفته منابع طبیعی ، اداره منابع طبیعی شهرستان

کرمان همه ساله اقدام به تولید انواع درختان غیر مثمر شامل: کاج، سرو، افاقیا، افرا، زبان گنجشک، عرر و... در محل خزانه تولید نهال گیاهان جنگلی ایستگاه مینماید

2-مراتع

سطح کل مراتع شهرستان ۸۳۴۹۹۹/۳ هکتار است که شامل مراتع متوسط، فقیر و خیلی فقیر می‌باشند. با توجه به سطح مراتع متوسط و فقیر (نیمه متراکم و کم تراکم) ضرورت دارد نسبت به اعمال مدیریت چرای دام به صورت کاملاً جدی و سختگیرانه اقدام گردد، تا ضمن حفظ و احیاء پوشش نباتی مراتع بتوان از توان آن در حفظ و نگهداری از آب و خاک استفاده نمود. مراتع شهرستان کرمان علی‌رغم وضعیت نه چندان مطلوب، از تنوع گیاهان دارویی بسیار خوبی برخوردار می‌باشد به طوری که در بسیاری از سامان‌های مرتعی نقش بسیار مهمی را در اقتصاد خانوارهای دامداران و مرتعداران ایفا می‌کند. همچنین به منظور بالا بردن توان تولید مراتع در خزانه ایستگاه تولید بذر و نهال جاده جویار اقدام به تولید بذر انواع گیاهان مرتعی می‌گردد.

2-1-گیاهان دارویی

مهمترین گیاهان دارویی و صنعتی مراتع شهرستان کرمان عبارتند از:

1-زیره سیاه

2-انغوزه، شامل انغوزه تلخ و شیرین

3-آلاله

4-آویشن

5-کلپوره

6-یاس کبود

7-بادرنجویه

8-پونه

9-کاکوتی

10-درمنه ترکی

از میان تمامی گیاهان دارویی و صنعتی یاد شده آنگوزه به دلیل بازار فروش مناسب همه ساله مورد توجه دامداران می باشد به طوری که شرایط اقلیمی اجاز بهره برداری از این گیاه را بدهد همه ساله بیش از ۱۴ هزار کیلو شیرابه آنگوزه از سطح رویشگاه های واگذار گردیده استحصال میگردد که نقش مهمی را در اقتصاد خانوار های روستایی و دامداران منطقه دارد .

3-بیابان

بیابان با مساحتی بالغ بر ۳/۵ میلیون هکتار بیش از ۸۰٪ عرصه های منابع طبیعی را در شهرستان کرمان در برمیگیرد به طوری که میتوان از شهرستان کرمان به عنوان یک شهرستان خشک و کویری یاد کرد همجواری با کویر مخوف لوت باعث گردیده که بیابان وجه غالب و تاثیرگذار در اقلیم شهرستان باشد. با توجه به مطالعات انجام شده در این شهرستان چهار منطقه تحت تاثیر فرسایش بادی شامل : الف- منطقه شهداد – کویر لوت ، ب – شهر کرمان ، ج – محمد آباد راین ، د- راه آهن راین شناسایی گردیده است

از مهمترین عوامل بیابانزایی در شهرستان کرمان می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

1-بروز محدودیت های محیطی و اقلیمی بدلیل مجاورت با کویر مخوف لوت

2-فرسایش شدید اراضی بدلیل فقر پوشش گیاهی.

3-اثر عوامل انسانی شامل چرای مفرط، بوته کنی، قطع اشجار و توسعه غیر اصولی کشاورزی در تخریب اراضی.

4-برداشت بی رویه آب از سفره های آب زیرزمینی و پیشروی جبهه آب شور.

15- اعمال روشهای غلط و غیراصولی آبیاری.

6- وجود سازندهای خاص زمین شناسی.

7- معدن کاپو و بهره برداری از معادن.

بیش از ۶۷ هزار هکتار در ۶ منطقه شهرستان به عنوان کانون بحرانی فرسایش بادی به شرح ذیل شناسایی گردیده است.

1- جاده نهبندان - جاده مواصلاتی شهداد - نهبندان - شدت کم

2- شهداد - روستاهای تکاب ، استحکام ، حجت آباد و ... - شدت زیاد

3- کشیت و پشویی گلپاف - روستاهای کشیت و پشویی - شدت زیاد

4- محمد آباد راین - روستاهای محمد آباد و اسلام آباد - شدت کم

5- راه آهن راین - اراضی اطراف راه آهن مواصلاتی راین - شدت زیاد

6- شهر کرمان - شهر کرمان و شهرک های صنعتی و ... - شدت زیاد و کم

در حال حاضر عمده فعالیتهای بخش بیابان زدایی در محدوده همین کانونهای بحرانی صورت میگیرد . که بیشتر به صورت اجرای پروژه های مالچ پاشی ، نهالکاری ، آبیاری و مراقبت می باشد . در سال ۱۳۸۳ در کانون بحرانی شهداد ، پروژه ترسیب کربن که یک پروژه بین المللی می باشد کلید خورد

3-1- پروژه بین المللی ترسیب کربن

در سال ۱۳۸۳ پروژه بین المللی ترسیب کربن در حاشیه کویر لوت و مجاور کلوت های شهداد با دو هدف:

1- مستدل سازی و تثبات قابلیت احیای اراضی تخریب یافته در مناطق خشک

2- ترسیب کرین در بافت گیاهان و خاک مراتع تخریب یافته

آغاز به کار کرد . وسعت اجرای این پروژه حدود ۱۳۸ هزار هکتار می باشد که دو دهستان اندوهجرد و تکاب را در برمیگیرد

2-3- جنگلهای دست کاشت تاغ

به منظور جلوگیری از خسارات وارده به اراضی کشاورزی ، صنعتی ، راه های مواصلاتی و کاهش اثرات زینبار زیست محیطی ریزگردها در کانون بحرانی شهر کرمان از سال ۱۳۴۴ اقدام به نهالکاری تاغ با مساحتی بالغ بر ۴۵ هزار هکتار گردید که به عنوان سپری سبز از جنوب غربی تا جنوب شرقی شهر کرمان امتداد یافته که با تثبیت ماسه های روان و کنترل باد و طوفان ، امکان زندگی و انجام فعالیت های اقتصادی را در این شهر فراهم نموده است

4- آبخیزداری

یکی از بهترین روشها برای تعدیل اثرات خشکسالی ، سیل ، کم آبی ، فرسایش و رسوب اجرای عملیات آبخیزداری می باشد . اجرای این عملیات به دو صورت:

1- عملیات بیولوژیک شامل : بذرکاری ، نهالکاری ، بذرپاشی ، کپه کاری و قرق

2- عملیات مکانیکی شامل : تراسبندی ، کناره سازی ، احداث بندهای کوچک خاکی ، سنگ و سیمانی و...

می باشد

در بخش آبخیزداری شهرستان کرمان از سالهای دهه ۷۰ بالغ بر ۲ میلیون متر مکعب عملیات خاکی ، ۲۰۵ هزار متر مکعب عملیات سنگ و سیمان ، ۲۶۷۰ متر مکعب گابیون و ۶۰۱ هزار متر مکعب عملیات خشکه چین در سطح شهرستان انجام شده است که مجموعاً سطحی معادل ۱۳۰ هزار هکتار از حوزه های آبخیز تحت پوشش این عملیات قرار گرفته است